

Прикази Reviews Comptes rendus

Časopisi brez bralcev? Vlado Kotnik i Sandra Bašić Hrvatini (ur.), Univerzitetna založba Annales, Koper 2013, 289 str.

Zbornik radova i prevedenih tekstova *Časopisi bez čitalaca? Uspom i pad štamparstva i novinarstva i novinske industrije* (orig. *Časopisi brez bralcev? Vzpon i zatoni tiskarstva, časnikarstva ter časopisne industrije*) koji su uredili antropolog dr Vlado Kotnik i komunikolog dr Sandra Bašić Hrvatini, u izdanju Založbe Annales iz Kopera, Slovenija, donosi niz zanimljivih i korisnih tekstova koji promišljaju tekuću situaciju i sudbinu štampanih novina, novinarstva i novinske industrije u trenutku ekspanzije interneta, digitalnih i elektronskih medija.

Zbornik preispituje razvojni put časopisa od njegovih začetaka, uspona u XIX veku, razvoja u XX veku pa do današnje krize izazvane novim digitalnim tehnologijama. Izabrani članci različitih autora omogućavaju sagledavanje razvojnog puta štampanih medija, daju presek i ocenu njihovog značaja za intelektualnu i kulturnu tradiciju savremenih društava, naglašavaju složenost fenomena štampe kao socijalne, kulturne i ekonomske pojave čiji je zadatak bio da beleži, informiše, komentariše društveno-kulturne i političko-ekonomske pojave, kritikuje ih ili odlikava. Pokreće se takođe i pitanje funkcije štampanih časopisa u smislu moguće idealizacije i preneglašavanja značaja njihove društvene uloge i pripisane sociokulturne misije.

Zbornik *Časopisi bez čitalaca?* kroz odabrane tekstove razmatra i današnju

krizu štampanih časopisa izazvanih pojavom novih medija i novih tehnologija koje prosljeđivanje i arhiviranje informacija čine bržim, jeftinijim, s više različitih mogućnosti pristupa, izbora i čuvanja podataka, kao i dostupnijim daleko većem broju ljudi nego što je to nekada bilo sa štampanim časopisima. To za posledicu ima značajno smanjivanje i konstantno opadanje broja čitalaca novina kao i pad reklama i oglasa što utiče na smanjenje prihoda štampanih medija. U tom smislu, namera Zbornika je da ponudi razumevanje kompleksnih procesa uspona i pada štamparstva i štamparske industrije.

Zbornik je sastavljen iz tri celine. Prvi deo "Produkcija štamparstva: istorija, industrija, tradicija" (*Produkcija tiska: Zgodovina, industrija, tradicije*) sadrži tekstove koji čitaoca upoznaju sa različitim značajnim istorijskim epizodama u razvoju štamparstva. Reč je o prevodu s francuskog izabranih poglavlja knjige Pjera Alberta (Pierre Albert) "Istorija štamparstva" kojom nas autor upoznaje s društvenim kontekstom u kome su novine nastale i razvijale se, prolazeći svetle i tamne trenutke, ali nas takođe podseća na važne društvene uloge koju su novine imale kroz istoriju a na koje smo zaboravili ili ih nismo dovoljno svesni.

Drugi deo "Konzumacija štamparstva: kultura, zajednica, čitaoci" (*Konzumacija tiska: Kultura, skupnost, bralci*) kroz tekst Majka Farela (Mike Farrell) i Meri Karmen Kupito (Mary Carmen Cupito) "Čitaoci novina" razmatra različite aspekte odnosa između štamparstva i čitalaca. Autorski tekst Vlade Kotnika "Časopisi i

njegovi čitaoci: medijska etnografija lokalnog producerskog i konzumentskog habitusa" donosi diskurzivnu analizu etnografije medija na konkretnom primeru slovenačkih novina "Primorske novice" i njegovih čitalaca, kao i odnos s drugim medijima.

Treći deo "Razmišljanje o štampi: kriza, rešenja, budućnost" (*Refleksija tiska: Kriza, rešitve, prihodnost*) sadrži glavni fokus zbornika, a to su različiti oblici i razmere aktuelne krize i problema s kojima se suočavaju mediji, a posebno štampani časopisi i štamparska industrija, ukazujući na to da kriza nije jednostavna ni jednosmerna pojava, pa tako nudeći čitaocu razumevanje različitih uzroka, pojavnih oblika i posledica aktuelne nepovoljne situacije u štamparskoj industriji. Ti problemi se razmatraju kroz pet tekstova koje su napisali Erik Alterman "Iz štampe: život i smrt američkih

novina", Pol Star (Paul Starr) "Doviđenja eri novinarstva, dobar dan eri korupcije", Sandra Bašić Hrvatini i Lenart J. Kučić "Ubistvo i samoubistvo štampe" i Andre Šifrin (Schiffirin) "Budućnost štampe" i "Spasavanje štampe".

Urednici Zbornika, Vlado Kotnik i Sandra Bašić Hrvatini, nakon razmatranja različitih aspekata problema koji se tiču štampanih medija, a koji su obrađeni u autorskim i prevedenim tekstovima, inače međusobno dobro tematski uklopljenim, zaključuju da se štampanim medijima može pomoći samo ako se otvori iskrena i javna rasprava o ulozi i funkciji medija, štamparske industrije i novinara u savremenim društvenim, političkim i kulturnim tokovima, budući da, po njihovom mišljenju, kritičko i refleksivno novinarstvo čini temelj demokratskog društva.

Dragana Antonijević